

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

تتبع و نگارش: الحاج داکتر امین الدین «سعیدی – سعید افغانی»
۲۳ فبروری ۲۰۱۸

عطسه و آداب آن

۱

عطسه چیست؟

عطسه که از اصل عربی است، در زبان انگلیسی آن را سنیز (Sneeze) و در زبان پشتو (پرنجی) گویند. در زبان المانی عطسه را (Nießen) می گویند.

علماء و محققین در تعریف عطسه می نویسند که عطسه عبارت از نوعی از واکنش دفاعی بدن است (رفلکس) به مواد محرک تنفسی یا التهاب مجاری تنفسی یا برای دفع ترشحات در وقت مریضی. مکانیسم عطسه خروج سریع هوای بازدمی بر اثر انقباض عضلات تنفسی است.

عطسه زمانی اتفاق می افتد که بافت پوششی تنفسی که یک لایه سلولی پوشاننده دیواره داخلی بینی است، تحریک شده و مغز نیز واکنش عطسه کردن را نشان می دهد. عطسه در بین انسان ها و سایر حیوانات وجود دارد.

عوامل عطسه:

عوامل عطسه در اکثر موارد سرماخوردگی ساده، حساسیت (آلرژی)، محرک های فیزیکی، عوامل زیست محیطی، گرمی هوا و حتی اشعه آفتاب معرفی شده اند. به علاوه عطسه برخی از سیستم دفاعی بدن بوده که مانند سرفه سیستم تنفسی را از مواد غیر ضروری و اضافی پاک می نماید با تفاوت این که سرفه حصه پائین سیستم تنفسی را تمیز نموده و عطسه برخ بالاتر یعنی قسمت روی و اطراف آن را از گرد و خاک و مواد اضافی تصفیه می نماید. معمولاً عطسه کردن از احساس خارش در پشت بینی آغاز می یابد و سپس نفس حبس شده و در نهایت نیز جریان هوا با شدت و به صورت عطسه کردن خارج می شود. در عطسه خروج بزاق و مخاط نیز صورت گرفته می تواند و اکثراً صورت می گیرد.

ایجاد نظم خاص جسمانی در وقت عطسه:

زمانی که انسان بنابر به هر عاملی که مجبور به عطسه زدن می گردد، پوشش درونی بینی به مرکز مخصوص که در مغز قرار دارد، تدابیر و احضارات خاصی در مورد سایر ارگانها ایجاد می نماید، مغز به تعدادی از عضلات

وظیفه اشتراک واکتیف بودن در عملیه عطسه را صادر می نماید. بناءً تعدادی از عضلات مجبور به گرفتن سهم معین در پروسه عطسه می گردند. این عضلات عبارتند از:

عضلات شکمی، عضلات قفسه سینه، دیافراگم، عضلات کنترل کننده طناب های صوتی، عضلات پشت گلو و عضلات پلک .

بناءً زمانی که انسان مجبور به عطسه زدن می شود ، غیر ممکن است چشم های خویش را بازنگه دارد، نه تنها چشم بلکه سایر عضلات دخیل در پروسه عطسه بنا بر هدایت محل قومنده که در مغز قرار دارد باید در این عملیه با رویه درستی عمل کنند ، تا ذره تحریک کننده با سرعتی ۱۰۰ الی ۱۵۰ کیلومتر در ساعت، از بینی شما خارج شود، آسیب نبیند.

چرا بعضی ها پشت سر هم عطسه می کنند؟

برخی افراد معمولاً پشت سر هم و چند بار متوالی در یک نوبت عطسه می کنند که به گفته پزشکان این افراد اغلب مبتلا به آلرژی هستند و حتی در فصولی و ماهای سال که آلرژی شایع نیست به همین روال عطسه می کنند. همچنین عطسه های متوالی می توانند ناشی از تیک عصبی یا تلاش بدن برای خارج ساختن ذرات گردوغبار باشد.

چرا برخی افراد با صدای بلند عطسه می کنند؟

شدت و شکل عطسه کردن در افراد مختلف، متفاوت است که این اختلاف از تفاوت ها در خودکنترولی فرد و آناتومی بدن نشأت می گیرد. نتایج یک مطالعه نشان می دهد ۴۵ درصد افراد در مکان های خصوصی و عمومی متفاوت از هم عطسه می کنند.

مؤمن عطسه را دوست دارد:

از حضرت ابوهریره (رض) روایت شده است که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَطَاسَ» (صحیح بخاری کتاب الأدب، باب ما یستحب من العطاس وما یکره من التثاءب، ۱۲۵/۷-۱۲۴). (یعنی خداوند متعال «عطسه را دوست دارد» و خداوند می فرماید: «وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ» (سوره البقرة: ۱۶۵). (کسانی که به خدا ایمان آورده اند قوی تر هستند در رابطه با عشق و محبت با خداوند (از دوستی و محبت مشرکان با معبودانشان). مؤمن خداوند را دوست دارد و آنچه را که خداوند دوست دارد او نیز دوست می دارد و خداوند عطسه را دوست دارد پس مؤمن نیز عطسه را دوست دارد.

پس عطسه عمل محبوب و پسندیده ای به شمار می رود چون که از وقوع آن بدن سبک می شود و عطسه از سبکی بدن به وجود می آید و سبب باز شدن منافذ تنفسی قسمت بالائی بدن یعنی روی و اطراف آن (سینوزها) می گردد و در ضمن بیانگر عدم پرخوری هم است و در نهایت موجب نشاط، شادابی و حرکت در عبادت می شود. توجه باید کرد که تعدادی از افراد عطسه خود را بند نموده مانع وقوع آن می شوند که این کار از نگاه طبی مضر بوده و خلل در روال طبیعی وجود محسوب می شود.

یادداشت:

قابل یاد آوری است حدیثی را برخی محدثین روایت می نمایند که: «العطاس والنعاس والتثاءب في الصلاة والحیض

والقي والر عاف من الشيطان» (باید گفت که این حدیث از جمله احادیثی ضعیفه بوده و سند این حدیث را حافظ ابن حجر در فتح الباری، ۱۰/۲۰۸ و همچنین علامه البانی در ضعیف الجامع، صفحه ۵۵۲، شماره ۳۸۶۵ ضعیف قرار داده‌اند).

عطسه های پی در پی:

تعداد زیادی از انسانها دیده شده که وقتی یک بار به عطسه آغاز کنند، دیگر آن را رها نمی کنند، و به طور مسلسل یکی پی دیگر به عطسه زدن، ادامه می دهند.

المانی ها عادت دارند و اصل اخلاقی و ادب نیز هم است که: در جواب و یا در صورت شنیدن صدای عطسه، در جواب عطسه اول کسی که عطسه را می شنود، می گویند: «گیزوندهایت» (Gesundheit) که معنی: «برایت صحت می خواهم»، می باشد. در مقابل جواب عطسه کننده از آن «dankeschön» یعنی شکر می کند. معمولاً برای سه بار صحتمندی برای عطسه کننده می خواهند، ولی اگر عطسه یک شخص از سه بار اضافه گردد، می گویند این علامت مریضی است و می گویند برایت صحت می خواهم و باید در مورد صحت خویش احتیاط و توجه کنید.

در شریعت اسلامی زمانی که شخصی بیشتر از سه مرتبه عطسه بزند، عطسه اش جواب داده نمی شود، زیرا که این شخص سرما خورده است.

در حدیثی از حضرت ابوهریر (رض) روایت شده است که می گوید: من از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که فرمود: زمانی که یکی از شما عطسه زد باید همنشینش جواب عطسه او را بدهد و اگر از سه بار بیشتر عطسه زد پس او سرما خورده است و بیشتر از سه عطسه جواب داده نمی شود.

مراعات تن صدا پوشانیدن دهن در وقت عطسه:

برای شخصی که عطسه می زند، توجه باید کرد که در وقت عطسه زدن دهن خویش و حتی روی خویش را با دست و یا هم دستمال بپوشاند تا که لعاب دهن و بینی اش بر روی و یا هم لباس اشخاصی که در جنبش قرار دارد نریزد. در این مورد حدیثی داریم که از حضرت ابوهریر (رض) روایت شده: «ان النبی کان اذا عطس غطی وجهه بیده او بثوبه بها صوته» (زمانی که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم عطسه می زد چهره مبارک، را با دو دست یا با تکه ای می پوشانید و به کمک آن (تکه یا دست) صدایش را پائین می آورد.

نباید انسان فراموش کند، که انسان در وقت عطسه زدن کنترل خویش را از دست می دهد. و خدا ناخواسته وضع چنین پیش نیاید که حاضران از لعاب دهن و بینی اش متضرر شوند.

(تفصیل موضوع را می توان در شرح ابن العربی که بر سنن ترمذی نوشته است، ۱۰/۲۰۵. [۱۹] همچنان به شرح ابن العربی که بر سنن ترمذی نوشته است، ۱۰/۲۰۶. مراجعه فرمائید).

همچنان عطسه کننده باید در وقت عطسه، بر تن صدای خویش توجه نماید، زیرا رهنمود و هدایت اسلامی همین است که کوشش به عمل آید تا تن صدای (Glosbe یا ملودی صدا) حین عطسه زدن در صورت ممکن خفیف گردد، و از صدای بلند تا حد ممکن باید جلوگیری به عمل آورده شود. (فتح الباری ۱۰ / ۶۲۲)

حتی تعدادی از علماء که گویا صدای خویش را تخفیف ببخشید به حدیثی «العطسة الشديدة من الشيطان» استدلال می نمایند، خدمت این تعداد از علماء باید گفت که حدیث از قوت بیشتر برخوردار نبوده و حدیث ضعیف می باشد.

از جانب دیگر باید گفت کسانی که در وقت عطسه صدای خویش را کشیده و بلند می‌کنند مسلماً این عمل باعث بروز برخی از مشاغل جسمی و اختلالاتی در سر و مجاری تنفسی می‌گردد. (امام احمد فی العطاس، ۴/۳۰۷، شماره ۵۰۲۹ و امام ترمذی در سنن خود در کتاب ابواب الأدب، باب ماجاء فی خفض الصوت وتخمير الوجه عند العطاس، ۱۰/۲۰۵ ... و غیره این حدیث را تخریج کرده‌اند).

کج کردن دهن در وقت عطسه:

همانطوری که در فوق متذکر شدیم که در وقت عطسه، عضلات شکمی، عضلات قفس سینه، دیافراگم، عضلات کنترل‌کننده طناب های صوتی، عضلات پشت گلو و عضلات پلک چشم در عملیه عطسه از جانب مغز مأمور به همکاری، هشدار و احضارات می‌گردد، بناءً شخصی که عطسه می‌زند کوشش به عمل آرد که نباید گردن خویش را در وقت عطسه زدن، به طرف راست و یا هم چپ کج و یا خم نماید زیرا تجارب نشان داده است، خدا ناخواسته بنابر بر فشار بزرگ، نوعی از درد، خمیدگی و یا هم کجی در جسم انسان به وجود آید، و در بسیاری از حالات خطرآن وجود دارد که سر انسانها برای همیشه کج باقی بماند. (امام احمد در «المسند»، ۲/۴۳۹ و امام ابوداود در سنن خود کتاب الأدب باب فی العطاس، ۴/۳۰۷، شماره ۵۰۲۹ و ترمذی در سنن خویش ابواب الأدب باب ما جاء فی خفض الصوت و تخمير الوجه عند العطاس، ۱۰/۲۰۵ ... تخریج کرده‌اند و همچنین امام بغوی در شرح السنة، کتاب الاستئذان، باب ترک تشمیت من لم یحمد الله عز وجل، ۱۲/۳۱۴، شماره ۳۳۴۶ و حاکم «المستدرک»، کتاب الأدب، ۴/۲۶۴ و امام ترمذی این حدیث را حسن و صحیح دانسته و امام ابوداود بر آن سکوت کرده است، و شیخ البانی آن را حسن و صحیح دانسته است و نزد حاکم و ذهبی استاد این حدیث صحیح هستند.)

گفتن «الحمد لله» با صدای بلند:

علماء در این مورد متفق الری اند که بر عطسه کننده مستحب است تا در وقت عطسه آنها با صدای بلند باید «الحمد لله» بگوید اگر چه در نماز فرض هم باشد. (مراجعة نماید به: شرح ابن العربی که بر سنن ترمذی نوشته شده است، ۱۰/۲۰۶ و همچنان مراجعه نماید به فتح الباری، ۱۰/۶۱۸).

که البته برشنوندگان گفتن «الحمد لله هنگام شنیدن عطسه شخص دیگر مشروع نیست و احادیث وارد شده در این زمینه ضعیف هستند» (مراجعة فرماید به اذکار للنوی، صفحه ۴۲۷).

- زمانی که عطسه زننده «الحمد لله» میگوید، بهتر است کمی صدای خویش را بلند نماید، و طوری که متذکر شدیم فرق نمی‌کند اگر چه در داخل نماز باشد.

(البته در مذهب احناف جواب دادن عطسه در حین خواندن نماز، باعث فاسد شدن نمازها است و دلیلشان حدیث صحیح مسلم شریف، جلد اول، صفحه ۲۰۳ باب تحریم الکلام فی الصلاة که راوی حدیث حضرت معاویه بن الحکم السمی است و در همین کتاب در بحث «چه کسی مستحق جواب دادن نیست» آمده است. جهت تفصیل ببینید است مراجعه شود به فتح باب العناية از مرحوم ملا علی قاری)

انواع «حمد» در عطسه:

از پیامبر صلی الله علیه وسلم روش های مختلفی در رابطه به حمد روایت گردیده است ، ولی بهتر است که گاهی که یک روش و گاهی به روش دیگر، تا با این کار از سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم پیروی کرده باشیم. این روایت عبارت است:

اول: عطسه زننده باید «الحمد لله» بگوید:

از حضرت ابوهریره (رض) روایت شده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده اند: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَطَاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاءَبَ فَإِذَا عَطَسَ فَحَمْدُ اللَّهِ فَحَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمْعُهُ إِنْ يَشْمَتُهُ». خداوند عطسه را دوست می‌دارد و خمیازه را ناپسند می‌داند. هر گاه کسی عطسه زد و حمد خدا را «الحمد لله» گفت ، بر مسلمانی که آن را شنید لازم است که جواب عطسه‌اش را بدهد. (مراجعه شود: به الفوائد المجموعة فی الأحادیث الموضوعة از علامه شوکانی، ۲۲۴ تا ۲۲۲ هکذا مراجعه شود به کشف الخفا از علامه عجلونی، ۲/۲۵۲، شماره ۵۴۹۶.)

دوم: عطسه زننده «الحمد لله رب العالمین» بگوید:

حضرت ابن مسعود (رض) از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت کرده است: «إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَيَقَالَ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ وَلْيَقُلْ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ». (هنگامی که یکی از شما عطسه زد «الحمد لله رب العالمین» بگوید و دیگران یعنی شنوندگان در جواب او «یرحمک الله» بگویند و عطسه زننده در پاسخ او «یغفر الله لکم» بگوید.

(امام بخاری در صحیح خود کتاب الأدب باب ما يستحب من العطاس و ما يكره من التثاءب، ۱۲۵/۷-۱۲۴ تخریج کرده است. و امام نسائی در عمل الیوم و اللیلة، صفحه ۲۴۰، شماره ۲۲۴ و علامه ابن السنی در عمل الیوم و اللیلة، باب کیف یرد علی من شمته، صفحه ۹۵، شماره ۲۵۹ تخریج کرده‌اند و علامه البانی در صحیح الجامع، ۱/۱۷۹، شماره ۶۸۶ و همچنین ابن السنی ابومحمد السلفی این را صحیح دانسته‌اند در صفحه ۹۵، شماره ۲۶۰.)

خواننده محترم!

تعدادی از مردم عادت دارند بعد از «الحمد لله رب العالمین»، سوره فاتحه را به صورت کامل قرائت می‌دارند، باید برای این عده افراد گفت: که این روش در شریعت اسلامی هیچ گونه اصل و اساسی ندارد.

همچنان هستند اشخاصی که قبل و یا هم بعد از «الحمد لله»، «أشهد أن لا إله إلا الله» می‌گویند در حالی که این کار آنان بدعت و حرام است. (مراجعه شود به فتح الباری، ۱۰/۶۱۶.)

و همچنان گفتن «الحمد لله» .. الحمد لله جلا له» مشروعیت ندارد و احادیث وارد شده در این زمینه ضعیف هستند. (این حدیث را امام حافظ ابن حجر در فتح الباری، ۱۰/۶۱۶ ضعیف قرار داده‌اند و همچنین ابومحمد السلفی محقق عمل الیوم واللیلة و ابن السنی صفحه ۹۵، شماره ۲۶۰ این حدیث را ضعیف قرار داده‌اند.)

سوم: عطسه زننده «الحمد لله علی کل حال» بگوید:

در این مورد حدیثی داریم که از حضرت علی کرم الله وجهه روایت است که پیامبر اسلام فرموده است: «إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: «الحمد لله علی کل حال ولیقل له من عنده: یرحمک الله ویرد علیهم یرحمکم الله ویصلح بالکم». (هنگامی که یکی از شما عطسه زد باید «الحمد لله علی کل حال» بگوید و اطرافیانش در جواب، «یرحمک الله» بگویند و خود

عطسه زننده در پاسخ اطرافیان‌ش «یهدیکم الله ویصلح بالکم» بگوید. (یعنی خداوند شما را هدایت کند و حال شما را بهبود سازد).

(این حدیث را امام احمد در «المسند»، ۱۲۲-۱/۱۲۰ و دارمی در سنن خویش از ابی‌ایوب در کتاب الاستئذان باب إذا عطس الرجل ما یقول، ۲/۲۸۳ و امام ترمذی در سنن خویش ابواب الأدب باب کیف تشمت العاطس، ۲۰۱-۱۰/۲۰۰ و حاکم نیز در کتاب الأدب، ۴/۶۴ تخریج کرده‌اند. و این حدیث را علامه البانی در صحیح سنن ترمذی صحیح دانسته‌اند، ۲/۳۵۴، شماره ۲۲۰۲ و النبا در شرح که بر مسند أحمد، ۳۲۱/۱۷ نوشته‌اند حسن داشته‌اند).

چهارم: یا این که عطسه‌زننده بگوید:

«الحمد لله حمداً كثيراً طیباً مبارکاً فیهِ مبارکةٌ علیهِ، كما یحب ربنا ویرضی» (از حضرت رفاعه بن رافع روایت شده است که می‌گوید: من پشت سر رسول خدا ج نماز خواندم و عطسه زدم و قتیبه که کنار من ایستاده بود چیزی نگفت و من «الحمد لله حمداً كثيراً مبارکاً فیهِ مبارکةٌ علیهِ كما یحب ربنا ویرضی» گفتم و هنگامی که رسول الله صلی الله علیه وسلم نماز را به پایان رسانید فرمود: گوینده چه کسی بود. عرض کردم: من یا رسول الله صلی الله علیه وسلم. رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند: «لقد رأیت بضعة وثلاثین ملکا یبیتدرنه أیهم یکتبها أول». «من سی و اندی فرشته را دیدم که به سوی آن می‌شتافتند و هر کدام تلاش می‌کرد که آن را پیش از همه بنویسد».

(این حدیث را امام ابوداود در سنن خویش در کتاب الصلاة، باب ما یسفتح به الصلاة من الدعاء، ۱/۲۰۵، شماره ۷۷۳ و ترمذی در ابواب الصلاة، باب ما جاء فی الرجل یعطس فی الصلاة، ۱۹۴/۲-۱۹۳ و بیهقی در کتاب الصلاة، باب القول عند رفع الرأس من الركوع و إذا استوی قائماً، ۹۵/۲ و ذکر أن الصلاة فی هی المغرب، و حاکم در «المستدرک» کتاب معرفة الصحابة و همچنین حافظ ابن حجر در الفتح آن را تخریج کرده و طبرانی تخریج کرده همین حدیث را و گفته سند آن اشکالی ندارد، ۱۰/۶۱۹ و همه آن را تخریج کرده‌اند و در صحیح سنن ابی‌داود علامه آل‌بانی آن را صحیح قرار داده‌اند، ۱/۱۴۷، شماره ۷۰۰.)

یادداشت ضروری:

هدایت و رهنمود شریعت دین مقدس اسلام همین است که: عطسه‌زننده از ذکر، تسبیحی که در احادیث وارد نشده، باید جداً جلوگیری کند، زیرا بهترین روش در ذکر و تسبیحات همانا روش محمد صلی الله علیه وسلم است. حضرت مجاهد می‌فرماید:

یکی از پسران حضرت عبدالله بن عمر (رض)، ابوبکر و یا عمر، عطسه زد و گفت: آب، حضرت عبدالله بن عمر (رض) برایش گفت: آب چیست؟ گفت: آب اسم شیطانی است از شیاطین که بین عطسه و حمد قرار دارد. (امام بخاری در کتاب الأدب المفرد، باب لا یقل آب، ۲/۳۹۰ این حدیث را تخریج کرده است و اسناد این حدیث را حافظ ابن حجر در فتح الباری صحیح دانسته‌اند).

حضرت سالم بن عبید (رض) می‌فرماید: من همراه یک گروهی در سفر بودم، یکی عطسه زد و گفت: «السلام علیکم» حضرت سالم بن عبید در جوابش گفت: «علیک وعلی أمک» سلام بر تو و بر مادرت، مرد ناراحت شد (که من به او سلام دادم و او اسم مادرم را گرفت) حضرت سالم گفت: من چیزی نگفتم مگر آنچه را که از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیده بودم روزی مردی نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم عطسه زد و گفت: «سلام علیکم» و رسول الله صلی

الله علیه وسلم فرمود: «عليك وعلى أمك» رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود: هر گاه یکی از شما عطسه زد «الحمد لله رب العالمين» بگوید و شنونده حمد «برحمتك الله» بگوید و عطسه‌زننده در پاسخ شنونده «يغفر الله لنا ولكم» بگوید. (این حدیث را امام ابوداود در کتاب الأدب، باب ما جاء في تسميت العطاس، ۴/۳۰۷، شماره ۵۰۳۷ تخریج کرده است و امام نسائی در عمل اليوم والليلة ما يقول العطاس إذا شمت، صفحه ۲۴۱، شماره ۲۲۵ و ترمذی در سنن خود در أبواب الأدب باب ما جاء كيف تشمت العطاس، ۱۰/۱۹۹-۲۰۰ و حاکم در مستدرک، کتاب الأدب، ۴/۲۶۷ تخریج کرده‌اند و این حدیثی است که امام ابوداود بر آن سکوت کرده است، ۴/۳۰۷ و علامه البانی در مشکات، ۳/۱۳۴۱ سند آن را صحیح دانسته است.)

جواب شخص عطسه کننده:

هر گاه شخص عطسه کننده ای به صدای بلند « الحمد لله » گفت ، بر شخص شنونده واجب است، که جواب عطسه کننده را با «برحمتك الله» بدهد.

در این مورد حدیثی داریم که از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «ان الله يحب العطاس ويكره التثاءب فإذا عطس فحمد الله فحق على كل مسلم سماعه إن يشتمه». تخریج این حدیث جلوتر بیان شد و این حدیث دال بر این است که پاسخ عطسه‌زننده بر هر کسی که الحمدالله گفتن او را شنیده واجب است و آن کسانی که می‌گویند پاسخ دادن عطسه فرض کفایه یا سنت است هیچ دلیلی نزد آن‌ها وجود ندارد و در جواب آن‌ها فرمود رسول اکرم صلى الله عليه وسلم پیش می‌شود که می‌فرمایند: «فحق على كل مسلم سماعه إن يشتمه»

«عطسه محبوب و مورد پسند خداوند متعال است و فائزه مکروه و مذموم است زمانی که یکی از شما عطسه زد باید «الحمد لله» بگوید و هر کسی صدای عطسه زدن و الحمد لله گفتن او را شنید بر او واجب است که جواب عطسه و الحمدالله گفتن او را بدهد».

همچنان از حضرت انس (رض) روایت شده است که دو شخص نزد رسول اکرم صلى الله عليه وسلم عطسه زدند، رسول الله صلى الله عليه وسلم جواب عطسه یکی را داد و جواب دیگری را نداد. آن شخص که پیامبر صلى الله عليه وسلم جواب عطسه‌اش را نداده بود (به عنوان گله) گفت: فلانی عطسه زد و شما جواب عطسه‌اش را دادید و من عطسه زدم و شما جواب عطسه مرا ندادید. رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمود: او «الحمد لله» گفت و من جواب عطسه‌اش را دادم ولی تو «الحمد لله» نگفتی. (این حدیث را امام بخاری/ در صحیح خود در کتاب الأدب، باب لایثمت العطاس إذا لم يحمد الله، ۱۲۵/۷ و امام مسلم در صحیح خود در کتاب الزهد، باب تسميت العطاس و كراهة التثاءب، ۸/۲۲۵ تخریج کرده‌اند.)

یادداشت:

برای کودکان و اطفال کلمات مخصوصی برای عطسه وجود ندارد و حکم عطسه اطفال خردسال دقیقاً همانند بزرگ سالها و مناسب نیست که در جواب عطسه اطفال کلمات و جملاتی از قبیل «أصلحك الذي أعطسك» «خدائی که تو را به عطسه درآورد تو را صالح کند» یا «عشت» یعنی همیشه زنده باشی گفته شود اگر گفتن چنین کلمات و الفاظی درست می‌بود مسلماً از پیامبر صلى الله عليه وسلم و صحابه کرام رضوان الله ثابت می‌شد.

جواب عطسه غیر مسلمان (کافر):

اگر شخصی کافر عطسه زد وبا آنهم «الحمد لله» گفت باید در جوابش بگوئیم «یهدیکم الله ویصلح بالکم» و یا خیر؟ در مورد حکم شرعی آن حدیثی داریم از حضرت ابوموسی اشعری (رض) که می فرماید در یکی از روز ها یکنفر یهودی نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم عطسه می زدند و امید داشتند که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در جواب عطسه آن ها «یرحکم الله» بگوید ولی رسول الله صلی الله علیه وسلم «یهدیکم الله ویصلح بالکم» گفت و جایز نیست که در حق آن ها دعای خیر شود. طبق فرموده خداوند متعال که می فرماید: «مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ» (سوره التوبة: ۱۱۳)

(برای پیامبر صلی الله علیه وسلم و آن کسانی که ایمان آورده اند مناسب نیست که برای مشرکین و خویشاوندان مشرک خود از خداوند طلب آمرزش کنند بعد از آن که آنان اهل دوزخ شناخته شدند).

(برای معلومات مزید مراجعه شود : امام احمد در مسند، ۴/۴۰۰ و امام بخاری در ادب المفرد باب إذا عطس اليهودی، ۲/۳۹۲، شماره ۹۴۰ و امام ابوداود در سنن خویش در کتاب الأدب باب کیف یثمت الذی، ۴/۳۰۸-۳۰۹، شماره ۵۰۳۸ و امام نسائی در عمل الیوم اللیلة فیما یقول لأهل الکتاب إذا تعاطروا، ۲۴۴-۲۴۳ و امام ترمذی در سنن خویش أبواب الأدب باب ما جاء کیف تشمیت العاطس، ۱۰/۱۹۸-۱۹۹ و ابن السنی در عمل الیوم واللیلة باب کیف تشمیت أهل الکتاب، صفحه ۹۶، شماره ۲۶۲ و حاکم در المستدرک در کتاب الأدب، ۴/۲۶۸ تخریج کرده اند و امام ابوداود در سنن خود در رابطه با این حدیث سکوت اختیار کرده است و امام ترمذی حسن صحیح قرار داده اند و علامه آلبنی در صحیح سنن ترمذی، ۲/۳۵۴، شماره ۲۲۰۱ صحیح قرار داده اند.)

ادامه دارد